

De Vlieger

Dyslexieprotocol

2013

Waar hebben we het over?

Officieel hebben we het bij dyslexie over "*Een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau*". Er is alleen sprake van dyslexie als er geen andere oorzaken zijn die de leesproblemen kunnen verklaren. Bij dyslexie kunnen zowel lees- als spellingsproblemen voorkomen, maar deze komen ook los van elkaar voor. Kinderen met dyslexie hebben in principe bij een gemiddelde intelligentie later geen of weinig moeite met het begrijpend lezen en rekenen. Ongeveer 10% tot 15% van alle kinderen heeft problemen met het leren lezen. Bij 4 % a 5% is er sprake van een milde dyslexie. Bij minder dan 1% a 2% van alle kinderen is er sprake van een ernstige vorm van dyslexie.

Kenmerken van dyslexie:

In groep 2 moeite met:

- het onthouden van kleuren en namen
- rijmen
- het horen van woorden in klanken : rrr-aaaa-mmm = raam
- het onthouden van lettersymbolen ook van eigen naam
- het interesse te tonen in leesboekjes

In groep 3-4 moeite met:

- het verschil te horen tussen klanken als: m en n, aa en a, p en t , eu, u en ui
- met het in volgorde zetten van klanken ('dorp', 'drop')
- de aandacht te houden bij 'klankinformatie' (gesproken woord)
- het inprenten van reeksen (bijvoorbeeld tafels of spellingregels)
- het vlot lezen en schrijven van losse woorden. (Cito EEE scores)

In groep 5-8 moeite met:

- het vlot lezen en schrijven van losse woorden. (Cito EEE scores)
dit ondanks voldoende reken en begrijpend leesresultaten (CITO B,A scores)
- schriftelijk taalgebruik met veel verbeteringen. Moeite met het onthouden van vaste woordcombinaties, uitdrukkingen of gezegdes
- moeite met het onthouden van losse gegevens (rijtjes, woordjes, jaartallen enz.)
- een negatief zelfbeeld, faalangst, extreme spanning bij lees- en spreekbeurten, proefwerken en presteren onder tijdsdruk

Mogelijk bijkomende problemen kunnen zijn:

- Een trage verwerkingssnelheid van informatie als gevolg van een algemeen automatiseringsprobleem. Is mogelijk een probleem bij instructies.
- Een stoornis in de spraaktaalontwikkeling, zoals woordvindings-moeilijkheden

- De prestaties nemen af bij dubbeltaken en bij werken onder tijdsdruk. Dit is vooral goed te zien in toets situaties.
- Moeite hebben met plannen en vasthouden van de volgorde van denkstappen.
- Onthouden van meervoudige instructies, terwijl ze de afzonderlijke taken wel kunnen uitvoeren. Dit komt doordat dyslectici vaak ook aandachtsproblemen hebben.
- Het onthouden of ophalen van namen uit het geheugen. Dit is bijvoorbeeld een probleem bij topografie.
- Rekenproblemen. Moeite met de tafels, notatie getallen , hoofdrekenen, klokkijken.
- Generalisering van hun probleem binnen andere leergebieden.

Diagnose dyslexie (vergoed)

Wanneer in groep 4 voldaan wordt aan de volgende voorwaarden kan er op initiatief van de ouders een diagnoseonderzoek op kosten van de zorgverzekering plaatsvinden:

- Het kind scoort achtereenvolgend drie x een E score op de technische leestoetsen en of spelling
In het geval van spelling dient er tevens een gemiddelde D score op technisch lezen te zijn
- Het kind heeft twee maal een periode achter de rug van een uur extra planmatige hulp per week
De hulp vindt planmatig plaats en is extra naast de reguliere lees, spellinglessen
- Er is geen sprake van ADHD en of andere stoornissen.

Diagnose dyslexie (niet vergoed)

Soms kan een kind door een hoge intelligentie de dyslexie camoufleren en op de Cito-toetsen bijvoorbeeld D scores behalen op de technische lees- en spellingtoets. Dit dan met daar tegenover goede resultaten op de begrijpend lees en rekentoetsen. (CITO B,A scores)

Ouders kunnen ervoor kiezen hier zelf bekostigd dyslexieonderzoek te laten plaatsvinden of gebruik te maken van het groepsonderzoek dyslexie groep 8 naar VO.

De psycholoog of orthopedagoog onderzoekt met behulp van een aantal testen of er genoeg kenmerken zijn van dyslexie om de diagnose te kunnen stellen. Doorgaans neemt een dergelijke procedure enkele dagdelen in beslag. Blijkt er sprake te zijn van dyslexie, dan wordt er bij lichtere problemen terugverwezen naar de school. De school is in staat bij deze "milde dyslexie" het kind met iets meer leestijd voldoende "functioneel" alles te leren lezen.

Bij ernstige problemen wordt een behandeling in de gezondheidszorg geadviseerd.

Behandeling extern:

Er is geen therapie die dyslexie 'geneest'. De aanpak bij kinderen met ernstige dyslexie is erop gericht door training van letter-klank-combinaties, woordherkenning en gebruik van strategieën voor spelling het minimale niveau van de functionele geletterdheid te bereiken.

Belangrijker nog is de begeleiding in de bewustwording van de dyslexie. Dit altijd in relatie tot het versterken van het zelfbeeld. (Kind sterke eigenschappen)

(AVI M6-E6) Dit is het niveau dat iemand nodig heeft om zich in opleiding en maatschappij te kunnen redden.

Behandeling in school:

De behandeling van dyslexie in de school is in principe niet anders dan die bij "gewone" lees- en spellingproblemen en de school heeft derhalve geen dyslexieverklaring nodig. Ze richt zich bij op de volgende doelen:

- 1) Een goede sociaal-emotionele ontwikkeling waarbinnen een positief zelfbeeld van groot belang is. Het kind heeft daarbij kennis heeft van persoonlijke sterke en belemmerende kenmerken. Het kind kent de aard van de leerproblematiek (dyslexie) en hoe daarmee om te gaan.

- 2) Het behalen van een minimaal niveau van functionele geletterdheid die bij de leeftijd en de groep hoort. Hierbij is het uitgangspunt dat een kind niet meer dan een half jaar tot een jaar achterstand mag hebben. Als het kind de school verlaat zal minimaal, maar voldoende “functioneel kunnen lezen. (tekstniveau eind groep 6, AviE6)
 - 3) De school maakt hierbij gebruik van de CITO AVI teksttoetsen en de diagnoseadviezen uit de map “Speciale leesbegeleiding”. De school zal bij het achterblijven van de leesontwikkeling het kind extra uitgebreide leesoefeningen bieden gedurende een uur per week. Het betreft hier onder meer de volgende oefeningen om het minimum leesdoel per leerjaar te bereiken:
 - Betreffende het (voorbereidend) technisch lezen: fonologische vaardigheden, letterkennis, rijgend lezen, leesclusters als str, pr, kl, ect., lezen in klankgroepen, vloeiend lezen
 - Betreffende de spelling: fonologische vaardigheden, letterkennis, het kunnen verklanken van woorden in losse klanken en klankgroepen, regelgeving, spellingstappen
 - 4) Het gebruik leren maken van compenserende lees-spelling strategieën en hulpmiddelen zoals:
 - Betreffende het technisch lezen: Vertraagd en of herhalend lezen, voorspellend lezen: “de koe staat in de “wie of wei”, gebruik leren maken van sleutelwoorden ,voorgelezen worden, leesmaatjes, ICT voorleesapparatuur zoals de Daisyspeler
 - Betreffende het spellen: Beoordeling aanpassen, spellingcategorieën aanpassen. Gebruik leren maken van spiekbladen en de ICT spellingcorrector, spellingmaatje spellingvoorspeller WODY, etc.
- 4) Een ontwikkeling op de overige leergebieden die past bij de intellectuele capaciteiten.

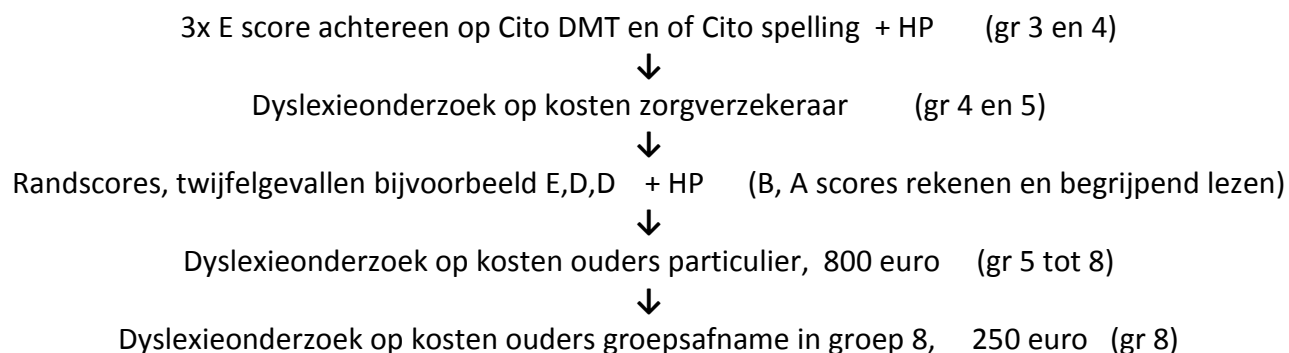
Tips voor thuis:

Een belangrijk punt in de begeleiding van leerlingen met dyslexie is het uitbreiden van de effectieve leertijd. Elke nieuwe lees- en spellingvaardigheid moet bij deze kinderen veel intensiever geoefend worden dan bij het gemiddelde kind. Dat vraagt om veel herhaling en verwerken van leesoefeningen bij andere bezigheden op school (1 uur) maar ook thuis

Als ouders zich hiervan bewust zijn kunnen ze creatief meedenken over de manieren waarop er ook thuis (ongemerkt) geoefend kan worden met lezen en schrijven. Om de beurt hardop voorlezen is een uitstekend hulpmiddel. Maar stimuleer ook bij oudere kinderen vanaf gr 5 het stillezen. Motiveer het kind en praat over de inhoud. Lees ook bij oudere kinderen zelf als ouder voor en laat het kind meelesen. Elke dag 15 minuten lezen is daarbij een mooie regel (beter 4 x 15 minuten dan 1 x 60 minuten).

Bij stimuleren hoort altijd begrip en bemoediging voor het kind. Thuis moet ervoor gewaakt worden het kind te veel te dwingen. Laat het kind meedenken en beslissen over de leesmomenten, de leesvorm en de duur van het oefenen.

Dyslexie op de Koningin-Emmaschool in stappen:

Groep 2	Signalen dyslexie Signaallijst KIJK	Extra taalstimulering auditiële en fonologische vaardigheden	Groepsleerkracht
Groep 3-4	Signalen dyslexie Cito DMT 3x E jan-juni-jan Cito SVS 3x E jan-juni-jan Achtereenlopend	2x Planmatige aanpak bij technisch lezen en spelling gedurende 1 uur per week extra	Leesspecialist diagnose en advies. In groep 4 of 5 meestal dyslexieonderzoek op kosten van de zorgverzekeraar
Groep 5-8	Signalen dyslexie Randscores, twijfelgevallen: bijv. DEDDE. Hier scoort het kind op de leergebieden begrijpend lezen en rekenen meer dan een niveau hoger dus BA scores	2x Planmatige aanpak bij technisch lezen en spelling gedurende 1 uur per week extra	Dyslexieonderzoek op kosten ouders. +- 800 euro (uitzonderingen, wel bekostiging navragen zorgverzekeraar) of in groep 8 groepsafname 250 euro

Dossiervorming leesproblemen dyslexie:

Voor een aanvraag zijn in het dossier zijn aanwezig :

- 1) Uitdraai LVS toets gegevens
- 2) Opgenomen DMT toets kaart 1,2,3, en AVI op groepsniveau. Cito Spelling geschreven woorden.
- 3) 2x Handelingsplan technisch lezen en 2x spelling of gecombineerd ineen met daarin speciale aandacht voor:
 - *Doelen cijfermatig: (niveau. van E naar D)
 - *Doelen concreet: (Vloeiend, zingend, minder haken, langzamer, etc.)
 - *Wie de extra zorgt uitvoert
 - *Hoelang de extra zorg duurt (2 x 30 min bijv.)
 - *Of het als extra leertijd bestempeld wordt buiten de reguliere lees-spellingles.
 - *Evaluatie van de inzet in cijfers en concrete doelen. Is het gelukt?
- 4) Handgeschreven stelopdracht.

- Info:
Protocol lezen en dyslexie 2011 (Expertisecentrum Nederlands)
Steunpunt dyslexie. www.steunpuntdyslexie.nl